

Tájékoztató az alulbiztosításról

A MABISZ Tájékoztató nem mintaszabályzat, csak segítséget ad biztosítási fogalmak értelmezéséhez. Jelen tájékoztató általánosan foglalkozik az alulbiztosítás témakörével, az egyes biztosítók biztosítási feltételei a jogszabály által meghatározott körben eltérhetnek. Bármely konkrét kérdésben teljes eligazítást csak az adott biztosítónál érvényesen megkötött vagy javasolt szerződés feltételeinek ismerete nyújt.

Lezárva 2022. 06.16.

Előszó

Tisztelt Ügyfelek! Tisztelt Leendő Ügyfelek!

A Magyar Biztosítók Szövetsége évek óta állít össze tájékoztatókat az élet- és a nem életbiztosításokra vonatkozóan, melyek többek között az edukációt, a biztosítási szakmai ismeretek minél szélesebb körű megértését, elterjesztését segítik elő. A tájékoztatók megtalálhatók a www.mabisz.hu honlapon.

A jelen tájékoztatót a MABISZ Ipari- és Technikai Biztosítási Bizottsága és Vagyontagozata készítette és fogadta el. A tájékoztató nem elsősorban a lakosság számára, hanem a vállalati, közép- és kisvállalkozói szféra szereplői részére tartalmaz hasznos ismereteket az alulbiztosítás témájában.

A tájékoztató már 2021. januárjában megjelent, de a jelenlegi gazdasági körülmények (magas infláció, építőanyag, alkatrész árak emelkedése, munkadíjak növekedése) szükségessé tette az aktualizálását, valamint a még erőteljesebb figyelemfelhívást az alulbiztosításra, annak következményeinek elkerülésére.

A tájékoztató általánosságban és példával is bemutatja az alulbiztosítás, a biztosítási összeg, a túlbiztosítás fogalmát, de kitér a vagyontárgyak tényleges értékének megállapításához alkalmazható értékelési módokra is. A tájékoztatóban az értékkövetés (indexálás) jelentőségéről is találhatunk információkat. A részletek bemutatják a pro rata (aránylagos) kártérítés alkalmazását is, mely az alulbiztosítás következménye lehet.

A tájékoztató kiemelt része azoknak az ismereteknek a bemutatása, hogy mit tehetünk az alulbiztosítás elkerülése érdekében.

A megfelelően megállapított biztosítási összeggel (beleértve az értékváltozások nyomon követését és bejelentését) és az értékkövetéssel válik kivédhetővé az alulbiztosítottság!

A részletek megismerhetők a tájékoztatóból.

Nagyon fontos, hogy a szerződés megkötésekor és annak élettartama során a biztosítási szerződéseket folyamatosan figyelemmel kell kísérni, a biztosítási összegeket frissíteni, gondozni kell.

A tájékoztató néhány gondolat erejéig kitér a lakásbiztosításokra és a felelősségbiztosításokra is az alulbiztosítás tekintetében.

A tájékoztatóban megfogalmazott biztosításszakmai ismeretek segítséget nyújthatnak az ügyfeleknek, leendő ügyfeleknek a biztosításkötés előtt és a biztosítás időtartama alatt, továbbá a biztosításközvetítőknek az ügyfelek igényeinek leginkább megfelelő, „testreszabott” biztosítási feltételek kialakításában.

Ne feledjük, hogy a közbeszerzési pályázatok biztosításra vonatkozó részeinek kiírásánál is kiemelten fontos lehet a megfelelő biztosítási ismeretek alkalmazása, hogy a projekthez leginkább illeszkedő biztosítás megkötése kerüljön előírásra.

Minden kérdésre természetesen nem tud választ adni egy általános tájékoztató, de felhívja a figyelmet a legfontosabb tudnivalókra, s eligazítást ad a biztosítási fogalmak között. A tájékoztatón túlmutató konkrét kérdésekre a biztosítók készséggel válaszolnak.

Az alulbiztosítás fogalma általánosan és példával

Az alulbiztosítás, azaz, ha a vagyontárgy tényleges értéke meghaladja a szerződésben rögzített biztosítási összeget, igen gyakran fordul elő mind a vállalkozói, mind a lakásbiztosítási szerződések esetén az egész világon.

Az alulbiztosítás következménye az ún. **pro rata (aránylagos) kártérítés**, amikor a biztosított (károsult) a keletkezett kárnak csak egy részét kapja meg a biztosítótól, így a helyreállítás a biztosító szolgáltatásából csak részlegesen lehetséges. A hiányzó pénzt bankhitelből vagy más forrásból kell pótolni vagy esetleg nem lehet pótolni, így a helyreállítás el is maradhat.

A lakás- és társasházbiztosítások esetén szerződéskötéskor a biztosítók rendszerint felajánlják azt a minimális biztosítási összeget (négyzetméter árat), amit, ha az ügyfél elfogad, legtöbbször mentesül az alulbiztosítottság következményei alól. Vállalati biztosításoknál azonban jellemzően nincs ilyen biztosítói felajánlás, mert a biztosított állomány nem homogén sem az épületek, sem az ingóságok vonatkozásában.

Jelen tájékoztatóban emiatt a vállalati biztosítások alulbiztosítottságának speciális problémáival, illetve azzal foglalkozunk, miként kerülhető el az alulbiztosítás.

Nézzünk egy gyakorlati példát:

Példánkban a biztosított épület tényleges értéke 150.000.000 Ft. Az épületre kötött vagyontárgybiztosításban azonban ennek az épületnek a biztosítási összege csak 75.000.000 Ft, azaz alacsonyabb a tényleges értéknél.

Az alulbiztosítottság okán teljes kár esetén a biztosító legfeljebb ezt az összeget fogja kifizetni a károsult részére, és részkár esetén is mindig a kárösszeg 50 %-át, azaz **a biztosító a kárt olyan arányban téríti meg, amilyen mértékben a vagyontárgy tényleges értéke biztosításra került.**

Ennek oka, hogy a biztosító a vagyontárgynak csak egy része után szedett biztosítási díjat, így csak ennek mértékéig köteles a kárt megtéríteni.

A kárösszeg kiszámításánál alkalmazott **képlet** a következő:

Kártérítés	=	Kárösszeg	*	Biztosítási összeg
				Tényleges érték

A biztosítási összeg helyes meghatározása tehát alapvető jelentőségű.

A biztosítási összeg a biztosító által kár esetén (a biztosítási időszakban bekövetkező több biztosítási esemény esetén is) kifizethető legmagasabb összeg, a vagyontárgy tényleges értéke pedig az az összeg, amelyre a biztosításnak szólnia kell.

Könnyen belátható, hogy a biztosítási összegnek és a vagyontárgy tényleges értékének egyeznie kell!

Mit tehetünk az alulbiztosítás elkerülése érdekében?

A biztosítandó vagyontárgy tényleges értékének, azaz a helyes biztosítási összegnek a megadása korántsem egyszerű feladat. A hatályos jogszabályok és a biztosítók által alkalmazott szerződési feltételek a biztosítási összeg megállapítását a szerződő feladatává teszik. A szerződő feladata ezen felül, hogy a biztosítási összeg megállapításának módszerét is meghatározza.

A biztosítási összeget ráadásul külön kell meghatározni az épületekre és külön az egyes ingóság csoportokra (pl. berendezések, gépek, készletek, értékcikkek) és mindezt telephelyenkénti bontásban, mely biztosítási összegek kárrendezéskor külön-külön értékelendők.

Ez azt jelenti, hogy az egyik vagyonszoport biztosítási összegének esetleges többlete nem kompenzálja a másik vagyonszoport biztosítási összegének esetleges hiányát.

A helyes biztosítási összegnek, azaz a vagyontárgyak tényleges értékének a megállapítása nem könnyű feladat, főleg, ha a vagyontárgy már használt, esetleg több éve üzemel, karbantartáson, felújításon esett át. Ráadásul a tényleges érték meghatározásához többféle értékelési mód is használható.

Értékelési módszerek lehetnek a következők:

- újérték (újjaépítési vagy újra beszerzési érték)
- műszaki avult érték (aktuális vagy valóságos érték – technikai avulással csökkentett érték)
- piaci - forgalmi érték (ez ingóságok esetén egybeeshet az új vagy avult értékkel)
- könyvszerinti érték
- bruttó könyvszerinti (nyilvántartási) érték

Jelen tájékoztatónak nem tárgya az egyes értékelési módok részletes bemutatása, de **az alulbiztosítottság pontos megértéséhez álljon itt néhány alapszabály:**

- ⚠ A könyvszerinti értéket tanácsos kerülni, mint értékelési módot, mivel az egy számviteli kategória, nem mutatja a vagyontárgy tényleges értékét. A biztosítók egy része nem is engedi alkalmazását.

- △ Az épületek biztosításánál nem lehet (nem szabad) a forgalmi értéket alapul venni, mivel igen nagy eltérések lehetnek két egyforma épület piaci értékében például a földrajzi fekvéstől függően (két teljesen egyforma épület piaci értéke között többszörös különbség is lehet, ha az egyik pl. a Rózsadombon épült, a másik pedig egy félreeső kis faluban) miközben újjáépítési értékük közel azonos.
- △ Készletek biztosítása esetén a biztosítási összeg jellemzően a készletek biztosítási év során előforduló legmagasabb értéke beszerzési vagy újraelőállítási értéken (attól függően, hogy vásárolt vagy saját előállítású készletekről van szó).
- △ Ha az épület vagy berendezések, gépek egyéb felszerelések technikai avultsága* meghalad egy bizonyos %-ot (ez biztosítónként eltérő lehet), a legtöbb biztosító szabályzata szerint az adott vagyontárgyat már nem lehet újértéken, csak aktuális (avult) értéken biztosítani!
- △ Speciális vagyontárgyaknak speciális érték meghatározása lehet, pl. készpénz esetén annak névértéke, stb.

* A technikai vagy műszaki avulás (elhasználódás/értékcsökkenés) mértékének megállapítása - többek között - a következő főbb vizsgálati szempontok alapján történik: kor, műszaki állapot, üzemelési idő, a karbantartás színvonala, üzemelési körülmények, folyamatos vagy időszakos használat, a vagyontárgy és alkatrész utánpótlási lehetősége.

A szerződéskötéskor tehát a fentiek szerint meg kell határozni a pontos biztosítási összeget.

A vagyontárgyak értékével, biztosítási összegével azonban nem csak szerződéskötéskor kell foglalkozni. A szerződés megkötése után is kellő figyelmet kell fordítani a szerződés folyamatos felülvizsgálására, optimalizálására, ennek keretében a biztosítási összegek aktualizálására. Ha ez elmarad, kellemetlen következményekkel kell számolnunk.

Sokan csak a káreseményt követően szembesülnek azzal, hogy a biztosító nem a teljes veszteséget téríti meg, mert a szerződés nem követte pl. az ingatlanárak növekedését vagy az ingóságok körének bővülését.

Az ilyen helyzet elkerülése érdekében, a biztosító a vagyontárgyak értékének szinten tartására **értékkövetést (indexálást)** alkalmazhat, melyről minden évben a biztosítási évfordulót megelőzően tájékoztatja az ügyfeleit. Az értékkövetéshez mindig a Központi Statisztikai Hivatal által publikált valamely hivatalos árindex vagy ezek kombinációja szolgál alapul.

A biztosító indexálást javasoló ajánlatát minden esetben érdemes elfogadni, azonban **fontos tudni, hogy az indexálás nem kezeli/helyettesíti a biztosított vagyontárgyak értékének egyéb okból bekövetkező változásait (beruházás, új eszközök vásárlása, régi eszközök cseréje, készletek bővítése, stb.) és jellemzően nem követi megfelelően az elmúlt évek átlagot jelentősen meghaladó, kiugró áremelkedéseit.**

A jelenlegi időszakban 20-30 éve nem tapasztalt **inflációval** szembesülünk. Az **áremelkedés** a leglátványosabb az alkatrész árak és az építőipar esetében, de drágult az energia, a munkabér költsége, és az alapanyagok árai is. Az ipari belföldi termelői árak 2015. óta például 32 %-kal, az előző évhez képest 17 %-kal növekedtek.

Az építőanyag piacon 2022-re a korábbiaknál eleve magasabb, átlagosan 10-15 százalékos áremelkedést jeleztek előre a januárban látható gyártói szándékok alapján, ehhez képest már

március közepén 15-25 százalékkal kerültek többre az építőanyagok, mint tavaly. Az építkezések átlagos anyagköltsége január óta összességében mintegy 20 százalékkal drágult, de egyes kategóriák áremelkedése hamarosan eléri a 30 százalékot is!

Az ilyen mértékű áremelkedések a szokásosnál sokkal nagyobb mértékben megnövelik a kár utáni helyreállítások, javítások költségét és még a biztosítói indexálás mellett is könnyen alulbiztosítottá válhatnak a biztosított vagyontárgyak. Nem beszélve arról, hogy teljes kár esetén egy alacsonyan tartott, nem kellően karbantartott biztosítási összeg lesz a kártérítés felső határa, ami jó eséllyel kevés lesz a vagyontárgy pótlásához vagy az újjáépítéshez.

A biztosítók írásban felhívhatják ügyfelek figyelmét a fenti körülményekre, azonban ezek hiányában is mindenképpen javasolt - az értékkövetésen túlmenően is - a biztosítási összegek felülvizsgálata évente vagy indokolt esetben akár gyakrabban is.

Ha a biztosítási összeg módosítása (emelése) a fenti tényezők alapján indokolt, a változás bejelentési kötelezettség alapján a biztosítónak be kell jelenteni a változást annak érdekében, hogy a biztosítási összeg folyamatosan megfeleljen a vagyontárgyak tényleges értékének.

A biztosítási összeg emelkedése a biztosítási díjak emelkedését vonja maga után. Ez sok ügyfelet visszatart a biztosítási összeg emelésétől. Érdemes azonban végig gondolni, hogy egy alulbiztosított szerződés alapján járó elégtelen kártérítés mekkora pénzügyi terhet tesz a vállalkozásra, összehasonlítva a biztosítási díj növekedése által okozott relatív kisebb összegű többletkiadással.

A biztosítási összeg évközi változásával kapcsolatban fontos szót ejteni az ún. **előgondoskodás** intézményéről. Az előgondoskodás tulajdonképpen egy összegben vagy %-ban meghatározott biztosítási összeg tartalék, melynek erejéig a biztosító fedezetet vállal(hat) az évközből, akár az áremelkedések hatásának köszönhető értéknövekményekre is. Ez a szerződési feltételektől függően csökkentheti az alulbiztosítás mértékét, hatását. Az előgondoskodást javasolt ezért beépíteni a biztosítási szerződésbe (ez a tartalék összeg nem „jár” automatikusan), azonban a kiválasztott biztosító által kínált pontos fedezetet mindenképpen ellenőrizni kell, mert a biztosítók piaci gyakorlata e tekintetben jelentős eltérést mutat.

Gépek, berendezések biztosítása esetén gyakran alulbiztosításhoz vezet az a gyakorlat is, mely szerint a gép vagy berendezés biztosítási összegének meghatározásánál az ügyfelek az EURO-ban vagy más devizában meghatározott vételárat egyszerűen forintba váltják. A biztosítási összegnek azonban tartalmaznia kell a beszerzéshez kapcsolódó költségeket is, például az esetleges fuvarköltséget (kivéve légi fuvar költsége), a vámot, a beépítési, beszerelési, beüzemelési stb. költségeket is. Ennek hiányában már a szerződés megkötésekor alulbiztosított lehet a berendezés, amit nem kompenzál a biztosító későbbi értékkövetése.

Említést érdemel, hogy az **alulbiztosításokkal kapcsolatos nehézségek kezelése érdekében** a piacon már van olyan kisvállalkozásokra köthető biztosítás, ahol a biztosító felajánlja az alkalmazandó biztosítási összeget, melynek elfogadása és a szerződés rendszeres indexálása esetén a biztosító nem alkalmazza az alulbiztosítás szabályait.

A megfelelően megállapított biztosítási összeggel (beleértve a fentiek szerinti értékváltozások nyomon követését és bejelentését) és az értékkövetéssel válik kivédhetővé az alulbiztosítottság!

A biztosító az alulbiztosítottság mértékét az értékelési mód figyelembevételével határozza meg. Ha tehát a vagyontárgyat avult (valóságos) értéken biztosítjuk, akkor kár esetén a biztosító az avult érték alapul vételével határozza meg, hogy a vagyontárgy alulbiztosított-e és milyen mértékben.

Legtöbb biztosító nem érvényesíti az alulbiztosítás következményeit, ha annak mértéke nem haladja meg a 10%-ot.

Ha valamely kockázat esetén a biztosító ún. **szolgáltatási limitet (kártérítési limitet)** állapít meg, akkor az alulbiztosításra vonatkozó szabályokat jellemzően ezen limitekre is alkalmazza, kivételt az az eset képezhet, amikor a kártérítési limit független a biztosítási összeg nagyságától.

Vállalkozói biztosítások esetén meg kell említeni, hogy a **felelősségbiztosítások esetén is találkozhatunk az alulbiztosítás intézményével.** Ilyen esetben nem valamely vagyontárgy tényleges értéke és a biztosítási összeg aránya szolgál az alulbiztosítás megállapításának alapjául, hanem a felelősségbiztosítási díj alapjául szolgáló pénzügyi mutató összege. Ez lehet például az éves árbevétel vagy a bruttó munkabér, de más adat is.

Ha ez a pénzügyi mutató alacsonyabb, mint az éves beszámolóban, illetve az éves egyszerűsített beszámolóban ekként nyilvántartott összeg, akkor a biztosító az okozott kárral kapcsolatban olyan arányban mentesítheti a biztosítottat a kár megtérítése alól, ahogy a megadott pénzügyi mutató az éves beszámolóban, illetve az éves egyszerűsített beszámolóban ekként nyilvántartott összeghez aránylik.

Nem szorosan az alulbiztosítás témaköréhez kapcsolódóan, de a fent részletezett rendkívüli áremelkedések hatását a felelősségbiztosításokkal kapcsolatban is fel kell vetni. A felelősségbiztosítások biztosítási összegei (kártérítési limitjei) Magyarországon rendszerint igen alacsonyak. Az okozott dologi károk összege is jelentősen magasabb, ami a kártérítési összegek növekedéséhez vezet. Egy néhány millió Ft-os felelősségbiztosítási összeg (limit) ezen károk megtérítésére kevésnek bizonyulhat, így javasolt ezek felülvizsgálata is.

Fontos szót ejteni az alulbiztosítás kapcsán a **túlbiztosításról is. Ebben az esetben a biztosítási összeg (vagy felelősségbiztosításnál a pénzügyi mutató) magasabb, mint a tényleges érték.** Ilyen esetben a vagyontárgy értékét (pénzügyi mutatót) meghaladó részében a biztosítási összegre vonatkozó megállapodás semmis és az arányos díj az ügyfélnek

---

visszajár, azaz ilyen esetben sem haladhatja meg a biztosító szolgáltatása a biztosítási összeget!

Összefoglalás

A szerződés megkötésekor és annak élettartama során érdemes a biztosítási szerződések folyamatos figyelemmel kísérése és a biztosítási összegek folyamatos frissítése, gondozása. Ezzel elérhetjük, hogy szerződésünk napra kész és pontos legyen és így sok bosszúságtól kíméljük meg magunkat kár esetén.

Csak egy jól karbantartott szerződés fogja betölteni a biztosításnak azt a szerepét, hogy kár esetén leveszi vállunkról a veszteséggel járó pénzügyi nehézségek nagy részét és segítségével könnyen és gyorsan helyreállítható a korábbi munkamenet.

Érdemes a szerződés megkötésekor a kiválasztott biztosító biztosítási összeggel és az alulbiztosítással kapcsolatos szerződési feltételeit tanulmányozni és a szerződést azzal összhangban megkötni és kezelni.